

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Магістр
<i>Спеціальність:</i>	073 "Менеджмент"
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	Весняний
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	3.0
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	Залік

Автор курсу та лектор:

д.е.н., проф., Овчаренко Євген Іванович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу

посада

ovcharenko@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-766-9666

телефон

Viber за номером
телефону

месенджер

511ГК аудиторія кафедри
ПУММ

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є розкриття загальних та специфічних особливостей даної дисципліни, її структури, окремих методів наукового пізнання; конкретизація зв'язку фундаментальних об'єктів з конкретно навчальною дисципліною, демонстрація системних відносин, надання цілісної уяви про предмет; деталізація і поелементне вивчення й засвоєння відповідних дисципліні понять, теорій; формування у студентів системи знань на основі усвідомлення загальних закономірностей, загальних принципів, поступового переходу від окремих до більш широких узагальнень; диференціювання знань, що дозволяє із великої кількості одержаних знань виділяти тільки ті, на які падає основне змістовне і логічне навантаження та які є опорою для встановлення зв'язків між основними поняттями теми, курсу, предмету.

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Основними завданнями дисципліни є теоретична та практична підготовка аспірантів з питань: визначення сутності понять і категорій методологій наукових досліджень, організації процесу наукового дослідження та вибору об'єктів наукового дослідження; планування науково-дослідних робіт; формування та обґрунтування наукових гіпотез; оволодіння традиційними та сучасними інноваційними методами проведення досліджень; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику;

інформаційного забезпечення процесу наукового дослідження; визначення економічної ефективності наукових досліджень.

Результати навчання:

Знання: Здатність до демонстрації систематичних знань сучасних методів проведення досліджень в галузі управління, процесів та форм управління; Здатність до демонстрації поглиблених знань у вибраній області наукових досліджень; Здатність до демонстрації розуміння впливу рішень у суспільному, політичному і соціальному контексті; Здатність застосовувати системний підхід, інтегруючи знання з інших дисциплін та враховуючи природничі аспекти під час розв'язання теоретичних та прикладних задач обраної області наукових досліджень.

Вміння: Здійснювати пошук, аналізувати і критично оцінювати інформацію з різних джерел; Застосовувати знання і розуміння для розв'язування задач синтезу та аналізу елементів та систем, характерних обраній області наукових досліджень; Досліджувати і моделювати явища та процеси в складних динамічних системах; Поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію розв'язання науково-прикладних задач з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних та державних інтересів; Аргументувати вибір методів розв'язування науково-прикладної задачі, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання у сфері філософії науки, знання щодо загальних економічних процесів на макро- і мікрорівнях та у сфері управління й адміністрування; навички у сфері наукових досліджень.

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни полягає у оволодінні знаннями та уміннями щодо застосування закономірностей наукового пізнання, принципів і методів наукового пошуку для визначення структури дослідницької роботи, характеру її здійснення, для розробки необхідного інструментарію і форм подання результатів наукового дослідження.

Предметом навчальної дисципліни є система загальних принципів і підходів наукового пізнання, методи, технології пізнання, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ЗК1. Оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду;

ЗК2. Здатність до критичного мислення генерування нових складних ідей, аналізу та синтезу цілісних знань;

ЗК3. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень;

ЗК4. Здатність спілкуватись з науковою спільнотою з метою презентації результатів наукових досліджень та їх оприлюднення державною, англійською та/або іншою іноземною мовою;

СК1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень у сфері менеджменту;

СК3. Здобуття глибинних знань з менеджменту, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;

СК6. Здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

СК7. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку систем на макро, мезо та макрорівнях.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПРН 3. Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших.

ПРН 7. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань у галузі менеджменту.

ПРН 8. Демонструвати навички презентації та оприлюднення результатів наукових досліджень державною та іноземними мовами в усній та письмовій формі.

ПРН 9. Обирати та використовувати загально-наукові та спеціальні методи наукових досліджень у галузі менеджменту.

ПРН 11. Діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження.

ПРН 12. Розробляти стратегічні документи розвитку систем на макро, мезо та макрорівнях.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Наука як духовно-практичний феномен сучасності	4/4	Об'єкт та предмет курсу . Мета, завдання і структура курсу. Предмет і сутність науки та її головна функція. Класифікація наук, структурні елементи науки, їх характеристика. Етапи становлення і розвитку науки. Сутність наукового пізнання, знання та наукового дослідження. Функції знання. Науково-технічний потенціал України. Організаційна структура науки. Пріоритетні напрями розвитку науки. Організація науково-дослідницької діяльності в Україні. Система підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів та їх занятість.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
2	Становлення й розвиток наукової методології	4/4	Місце теорії у наукових дослідженнях. Гносеологічний, логічний і методологічний підходи. Методологія. Наукова ідея. Гіпотеза. Закон. Закономірності. Принципи. Аксиома. Теореми. Категорія. Методологія і методи наукового пізнання. Принцип всезагального взаємозв'язку. Принцип єдності якості та кількості. Принцип відображення. Діалектичний та герменевтичний підходи в наукових дослідженнях. Відмінності загальної та часткової методології. Сутність трьох основних груп законів наукового пізнання – окремих, особливих, загальних.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
3	Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	4/4	Виявлення, формування та постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи розв'язання наукової проблеми. Виявлення та накопичення фактів дійсності. Поняття про факти дійсності, їхні види та зміст. Логіка виявлення фактів дійсності. Їхнє пояснення та узагальнення. Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. Види гіпотез та їхня роль у дослідженні явищ в економіці та менеджменті. Формування наукової теорії як основний етап у процесі наукового дослідження. Поняття наукової теорії, її сутності та структури. Ознаки і функції наукової теорії.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
4	Зміст та структура процесу наукового дослідження	4/4	Наука як особливий вид духовного виробництва, пізнавальної діяльності вчених. Проблема істини. Логіка пізнавального ставлення людини до світу (оптимізм, скептицизм, агностицизм). Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Дослідження як відображення та як творчість. Об'єктивне та суб'єктивне в гносеологічному образі. Специфіка дослідження економічної дійсності. Людина як суб'єкт і об'єкт наукового дослідження.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
5	Види і форми науково-дослідної роботи	4/4	Поняття науково-дослідної роботи. Класифікація наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			дослідження. Кабінетні та польові дослідження. Дослідження, які проводяться суб'єктом самостійно. Дослідження, які проводяться спільно. Науково-дослідна робота магістрантів.	Тести. Індивідуальні завдання.
6	Організація науково-дослідної роботи	4/4	Вибір теми дослідження та обґрунтування доцільності її дослідження. Вибір та обґрунтування об'єкта, предмета, мети дослідження та формулювання завдань, що розкривають їх. Реферування літератури. Вибір методів дослідження. Формулювання результатів вирішення завдань дослідження. Розроблення календарного плану виконання дослідження. Конкурсні науково-дослідні роботи. Правила оформлення звітів за результатами науково-дослідної роботи.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
7	Оформлення результатів наукових досліджень та їхнє впровадження у практику	6/6	Систематизація результатів дослідження. Види систематизацій результатів наукових досліджень. Докази гіпотез, висновки а рекомендації, науковий експеримент, апробація (методик, моделей тощо). Літературний огляд попередніх результатів з вирішуваного завдання. Формулювання висновків та рекомендацій за результатами дослідження. Підготовка статей, тез доповідей, звіту про виконану роботу.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

Основна література:

1. Афанасьев А. И. Методология и организация науч ного исследования : учеб. пособ. для магистров и аспирантов / А. И. Афанасьев, Ю. Жарких. – Изд. 2-е, перераб. идоп. – Одесса : Освіта України, 2015. – 216 с.
2. Баскаков А. Я. Методология научного исследования : учеб. пособие /А.Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
3. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисейко. – К.: КРГГЕУ, 2001.– 186 с.
4. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л., Методологія наукових досліджень. Навч. посібник. вид. Центр навчальної літератури, - К.: - 212 с.
5. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. – 4-те вид., випр. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. – 255 с.
6. Кашуба М. В. Петровський П. М. Методологія сучасного наукового дослідження у сфері державного управління: Навчальний посібник. – Львів: ЛІДУ НАДУ, 2006. – 96 с.
7. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О.В. Крушельницька . – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
8. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій / О.В. Кустовська. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
9. Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т. А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Под ред. А.А. Лудченко. – 2-е изд., стер. – К.: О-во "Знання", КОО, 2001. – 113 с.
10. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень / М. І.Пилипчук, А. С. Григорєв. – К. : Знання, 2007. – 270 с.
11. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
12. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова - Київ: Видавничий Дім "Слово", 2003. – 240 с.
13. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнкою. — 4-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання-Прес, 2004. — 307 с.

Інформаційні ресурси.

14. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
15. Господарський кодекс України № 435-IV (із змін. і доповн.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>
16. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>.
17. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
18. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
19. Електронний ресурс розміщення в цифровому репозиторії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/MySql/>.
20. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle2.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни "Методологія системного підходу та наукових досліджень" / Укл. Є.І. Овчаренко, Д.Ю. Дрожжин, Е.Н. Корєнєв. Сєвєродонєцьк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2019. 20 с.
2. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник / Н.М. Краус. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнктів / А.Є.Конверський, В.І. Лубський, Т.Г. Горбаченко, В.А.Бугров; за ред. А. Є.Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Форми оцінювання курсу

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми контролю
ПРН 3. Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших.	За джерелом знань: практичні методи: практичні роботи, виконання ситуаційних вправ. За логікою: дедуктивний, аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизація, виокремлення основного. За мисленням: евристичний. За ступенем керівництва: робота під керівництвом викладача. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: метод формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; метод стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності: заохочення, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження. Інноваційні: інтерактивний метод : проектування професійних ситуацій, мозковий штурм; комп'ютерний і мультимедійний метод.	Виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, розв'язування тестів
ПРН 7. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань у галузі менеджменту.		
ПРН 8. Демонструвати навички презентації та оприлюднення результатів наукових досліджень державною та іноземними мовами в усній та письмовій формі.		
ПРН 9. Обирати та використовувати загально-наукові та спеціальні методи наукових досліджень у галузі менеджменту.		
ПРН 11. Діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження.		
ПРН 12. Розробляти стратегічні документи розвитку систем на макро, мезо та макрорівнях.		

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувача			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	розв'язування тестів	
Тема 1. Наука як духовно-практичний феномен сучасності	7	4	3	14
Тема 2. Становлення й розвиток наукової методології	7	4	3	14
Тема 3. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	7	4	3	14
Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження	7	5	3	15
Тема 5. Види і форми науково-дослідної роботи	7	4	3	14
Тема 6. Організація науково-дослідної роботи	7	5	3	15
Тема 7. Оформлення результатів наукових досліджень та їхнє впровадження у практику	7	4	3	14
Разом	49	30	21	100

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Іспит (тест)	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами: – за допомогою програмного забезпечення Unichек і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з

поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.